

כשהייתי בערך בן שש בא יום גדול בחיי: אבא פינה לי שטח קטן באחד מארונות הספרים והרשה לי להעביר לשם את הספרים שלי. אם לדייק, הוא הוריש לי כשלושים סנטימטרים, שהיו בערך רבע משטחו של המדף התחתון ביותר. אני חיבקתי את כל הספרים שלי, שעד אותו יום היו שכובים על שרפרף ליד מיטתי, נשאתי אותם בזרועותי אל ארון הספרים של אבא, וסידרתי אותם בעמידה, כיאות, גבם אל העולם החיצון ופניהם אל הקיר.

זה היה טקס של התבגרות, טקס חניכה ממש: בן אדם שהספרים עומדים לו, הוא כבר גבר ולא ילד. אני כבר כמו אבא. הספרים שלי כבר עומדים.

שגיתי שגיאה איומה. אבא הלך לעבודתו, ואני הייתי חופשי לעשות בשטחי המדף שהוענקו לי כל מה שהתחשק, אבל היה לי מושג ילדותי לגמרי בכל הנוגע לאיך עושים מה. כך אירע שסידרתי את הספרים שלי לפי הגובה, והגבוהים ביותר היו דווקא ספרים שהיו כבר הרבה מתחת לכבודי – ספרים מנוקדים, בחרוזים, עם ציורים, אלה שמהם היו קוראים לי כשהייתי תינוק. עשיתי זאת מפני שרציתי למלא עד הסוף את כל החלל שהוענק לי על המדף. רציתי שפינת הספרים שלי תהיה גדושה ושופעת, עולה על גדוהיה, ממש כמו אצל אבא. עדיין הייתי באופוריה כשאבא חזר מן העבודה, העיף מבט מזועזע במדף-הספרים שלי, ואחר-כך, בשתיקה גמורה, תקע בי מבט ממושך שאותו לא אשכח לעולם: היה זה מבט של בוז, של אכזבה מרה מעבר לכוחן של המילים להביע, מבט של ייאוש גנטי גמור. לבסוף הוא סינן מבין שפתיים קפוצות: "אמור לי בבקשה, אתה השתגעת לגמרי? לפי הגובה? מה, ספרים זה חיילים? ספרים זה איזה משמר כבוד? זה מצעד של תזמורת מכבי האש?"

ושבו השתתק. באה דממה ארוכה ונוראה מצד אבא, דממת גרגור סאמסא כזאת, כאילו נהפכתי לנגד עיניו לחרק. וגם מצידי היתה דממת אשם, כאילו באמת תמיד הייתי מין רמש עלוב ורק עכשיו זה התגלה והכל אבוד מעתה ועד עולם.

בקצה השתיקה פתח אבא וגילה לי, במשך עשרים דקות, את כל עובדות החיים. לא הסתיר שום דבר. הכניס אותי בסוד הסתרים החשאיים ביותר של עולם הספרנות; חשף לפני גם את דרך המלך וגם משעולים צדדיים מיוערים, נופים מסחררים של וריאציות, ניואנסים, פנטזיות, שדרות נידחות, גיוונים נועזים ואף קפריזות אקסצנטריות: ספרים אפשר לסדר על-פי הכותרות, על-פי אלף-בית של שמות המחברים, על-פי סדרות ובתי-הוצאה, על-פי הכרונולוגיה, על-פי לשונות, על-פי נושאים, על-פי הסוג והתחום, ואפילו על-פי מקום הדפוס. יש ויש.

כך למדתי את סודות הגיוון: החיים עשויים שדרות שונות. כל דבר יכול להתרחש כך וגם אחרת, על פי תווים שונים ועל-פי הגיונות מקבילים. כל אחד מן ההגיונות המקבילים הוא היגיון עקבי וקוהרנטי על-פי דרכו, מושלם בתוך עצמו, אדיש לכל האחרים.

בימים הבאים ביליתי שעות על שעות בסידור הספרייה הקטנה שלי, עשרים או שלושים ספרים שאותם ערכתי וטרפתי כמו חפיסת קלפים וסידרתי שוב ושוב מחדש, בכל מיני דרכים, על-פי כל מיני טעמים.

כך למדתי מן הספרים את אמנות הקומפוזיציה: לא ממה שהיה כתוב בהם אלא מן הספרים עצמם; מישותם הפיזית של הספרים. כך לימדו אותי הספרים על שטחי ההפקה המסחררים, על מחוז הדמדומים שבין המותר והאסור, בין הלגיטימי לאקסצנטרי, בין הנורמטיבי לבין הביזארי. השיעור הזה מלווה אותי כל השנים. כאשר הגעתי לאהבה, כבר לא הייתי טירון ירוק לגמרי; כבר ידעתי שיש תפריטים שונים, יש אוטוסטרדה ויש כבישי נוף רבגוניים ויש משעולים נידחים אשר רגל אדם כמעט לא דרכה בהם. יש מותר שכמעט אסור ויש אסור שכמעט מותר. יש ויש.